

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Svmmvla Casvvm Conscientiae De Sacramentis

Gretser, Jacob

Ingolstadii, 1611

Antipharmacum.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40295

Antipharmacum.

MISERVVM Isaac Patriarcham, qui hæc Lutheri monita non audierit, neque in præcordia demiserit, haud enim tam salutaribus institutis eruditus coniugium ad quadragesimum ætatis suæ annum distulisset. Inconsideratum itidem ipsum Abrahamum, qui filio tam dilecto, non nisi ad tantam ætatem proeecto uxorem quæsierit. Necessè itidem erit, vt Aristoteles styllum vertat; & annos, ineundi matrimonij, quos viris præstituit, cõtrahat. Nam Lutherus vult nuptias differri ad vigesimum annum; & quidem ad summum: quasi dicat, longe consultius fore, si vigesimus annus antevertatur. At Aristoteles non nisi trigesimo septimo anno viris nuptiarum potestatem facit lib. 7. polit. cap. 16. septemdecim nimirum annis serius, quàm Lutherus. Nec mouetur Lutherus incommodis seu damnis illis, quæ ex præcocibus coniugiis oriri Aristoteles docet: & minimè omnium illo, quod tales coniuges incontinentiores efficiat affirmat. Nam quid ad Lutherum incontinentia, qui in hac tota actione nihil nisi carnem & sanguinem quærit? *Ad continentiam quoque utile est nuptias fieri seriores* inquit Philosophus; *intemperantiores enim videntur, cum puella Veneri adsuescunt.*

Admodum quoq; mirum est: Christum Dominum, discipulis dicentibus: *Si ita est caussa hominis, non expedit nubere;* non respondisse: Imò expedit; & adeo quidē, vt masculus nuptias vltra vicimum; & foemella, vltra decimum quintum vel decimum octauum annum differre non debeat. Neque S. Paulo occurrit, vt Corinthiis eadem de re sciscitantibus tale consilium daret. Quæ caussa? Profecto non alia, nisi quia alio quàm

quàm Lutherus Spiritu inſtincti erāt. Nec illud prætere-
undum, Chriſtum Dominum diſcipulis ſuis imperfe-
ctam formulam præcandi præſcripſiſſe, quando illam
præſcripſit, quam *orationem Dominicam* appellamus.
Quare Lutherus in cap. 24. Geneſeos hunc defectum
ſupplendum exiſtimauit: docens ita orandum eſſe:
Domine Deus, da uxorem & Panem quotidianum. Chriſtus
oblitus fuerat vxoris. At Lutherus non fuit immemor;
& ita quidem, vt vxorem ante *Panem quotidianum* pe-
tendam cenſeret: quaſi ſcriptum eſſet, *Quærite primum
uxorem, & cætera adicientur vobis.* Quod autem Luthe-
rus viris cōcedit, idem ius & fœmīnis eſt. Cur enim iſtis
quoque nefas eſſet precari: *Da mihi maritum; & Panem
quotidianum.* At da prius maritum poſtea de pane quoti-
diano diſpiciemus. *Hiſ præcibus fauet Deus;* inquit Lu-
therus. Oppido, ſcilicet: *& reſpondet, feci te masculum &
femellam, cur te non alerem?* Quaſi verò non æquè ma-
rem ſine vxore, quàm cum vxore alere paratus ſit.

Quæritur V. Vtrum Polygamia ſit licita, ſiue, vtrum
liceat ſimul vno & eodem tempore plures vxores habe-
re. Reſpondet Lutherus affirmatiuè in explicat. cap. 16.
Geneſ. Anno M. D. XXVIII. Tom. 4. Ien. Germ.
*Quia Abraham habuit duas vxores, & alij etiam ſancti viri
longè plures. Certum autem eſt, omnia illa externa opera, quæ
in veteri Teſtamento antiqui Patres geſſerunt, libera eſſe de-
bere, non interdicta. Verbi gratia; Circumciſio ſublata eſt,
ſed non ita, vt peccatum ſit, ſi circumciſio ſuſcipiatur: ſed, erit
opus liberum, nec malè, nec benè factum. Idemque dicendum
de eſu Agni Paſchalis, & id genus aliis: hac tamen cautione, ne
fiant, iuſtitia titulo & opinione.*

Cùm ergò inter cætera veterum Patrum facta, fuerit
etiam Polygamia, & coniunctio cum pluribus vxorib.

Cc

Christia-

Christianis plures vxores ducere liberum erit, æquè ac alia, quæ in veteri lege acta sunt. Hinc Lutherus discretis verbis subiungit, *Aber nicht verbotten / daß ein Mann nicht mehr dann ein Weib dürffte haben. Prohibitum non est, ut vir nõ habeat plures vxores, quàm unam. Ich fõndte es auch heüte nicht wehren / aber rathen wolt ichs nicht: neque hodie hoc vetare possem; sed tamen suadere volim.* Quasi verò non suadeas, hoc ipso, quòd ais; *plures vxores ducere, non esse prohibitum, sed liberum; nec te, si fiat, intercedere, seu obstare velle.*

Accedit, quòd Lutherus Lutherano cuidam Principi duas vxores concessit; ita tamen, *ut prior duntaxat heredes & successores in principatu gigneret*: Posterioris verò vxoris liberi, à successione in prouinciis excluderentur: ut patet ex libro Lutheri contra Henricum Ducem Brunsvuicensem: Tom. 7. Germ. Ien. Ita voluit Lutherus, ut prior vxor esset quasi Sara pariens Isaacos, hæredes paternæ ditionis futuros: altera verò esset tanquàm Agar, progenitura Ismaëles, ab hæreditate paterna excludendos. Simili benignitate, succurrere voluit Henrico VIII. Regi Angliæ. Ita enim scribit Tom. 1. Colloq. Lat. circa finem. *Antequam tale repudium probarem, potius Regi permetterem alteram Reginam quoque ducere seu facere, & exemplo patrum & legum duas vxores seu Reginas habere.*

Eandem suam de Polygamia sententiam satis patefecit Lutherus in Disputatione de *Bigamia* Episcoporum Tom. 1. Lat. Witeb. proposit. 62. & sequent. Vbi isthæ scribere non erubuit. *Nota sunt iura Mosaica de fratris defuncti vxore, & de filia corrupta, inuito patre, quæ cogunt plurium esse vxorum virum; quæ non magis sunt abrogata, quàm reliqua omnia, id est, libera, nec prohibita, nec precepta.*

pta. Potest ergo, ex Lutheri opinione, frater vxoratus ducere vxorē sui fratris sine liberis defuncti, vt fratri suo semen suscitet. Potest quoque ille maritus, qui filiam alicuius oppressit, oppressam ducere; & ad primam vxorem alteram adiungere: Et adeo quidem Lutherus Polygamix patrocinator, vt vix eam illicitam pronunciare velit, quæ nascitur ex repudio; quia ita loquitur Lutherus: *Nisi permissam illam pluralitatem, prohiberi dixeris, quæ ex repudio venit, etiam à Christo reuocatam & damnatam.* Si Christus Polygamiam ex repudio proueniētē reuocauit & damnauit, simpliciter igitur damnanda, & vt damnetur, quiuis admonendus est; neque vlli hac in re libertas relinquēda, vt relinquit Lutherus hac sua phrasi: *Nisi permissam illam pluralitatem, &c.*

Lutheri doctrinam & consilium de Polygamia libenter amplexi sunt Anabaptistæ. Et cum his Ochinus, quē Beza in libro *de Polygamia & diuortis*, hoc elogio cohonestat. Polygamiam esse licitā, nemo vnquam callidius vel impudentius defendit, quā impurus ille Apostata Bernardinus Ochinus, quibusdam Dialogis à bono illo viro Sebastiano Castellione Latine conuersis. In quem sanè acriter insurgit Beza: qui tamen cogitare debebat, se quoque & suos culpæ illius Polygamix affines esse. Ait enim; *hac specie Polygamix comprehendi non eos tantum, qui pluribus simul vxoribus vtuntur, sed etiam qui vna, aliam ob causam, quam ob adulterium, repudiata, aliam ducunt.* Et communis non modò Calvinistarū, sed & Lutheristarum sententia habet, Matrimonium simpliciter quoad vinculum, propter adulterium seu fornicationem, dissolui. At veritas secus habet, vt perspicuè & fusè ostendit Bellarminus lib. de Matrimonio cap. 16. Quare si talis persona siue vir siue mulier ad aliud matrimonium transeat, reuera

in eam Polygamiaē speciem incidit, quam Beza damnat.

Si autem Beza verè & ex animo damnat illos Polygamos, qui dimissa vna vxore aliam ob causam, quàm ob fornicationem, aliam sibi iungunt, calamum non modò in Ochinum, sed & in Lutherum, eiusque affectas stringere debuisse; tum quia Lutherus Polygamiam, qua quis simul pluribus vxoribus vtitur, scriptis & consiliis approbavit, tum quia, vt postea videbimus, multas alias ob causas, quàm ob fornicationem matrimonij vinculum dissolui & coniugibus liberū ad alias nuptias aditum aperiri docuit. Debebat & in Bucerum suum styli vibrare, qui in cap. 19. Matthæi scripsit, matrimonium solui posse & aliud iniri, quoties vxor non se commodam viro, aut vir non se commodum vxori prabet, quacungq; videlicet de causa coniuges sibi displiceant. Hic Bezæ vox tollenda, hic omnes nerui intendendi erant, vt pro meritis tantus Polygamiaē suffagator exciperetur.

*Durem contra
Vitack.*

Licet autem Beza videri velit quasi nullam diuortij causam, præter adulterium, agnoscat; id tamen, num ex animo profiteatur, dubitare me cogit decretum Synagoga Geneuensis, quo sancitur, *vt si annum vir integrum ab vxore abfuerit, illaq; rem ad senatum detulerit, nisi ante quadragesimum ille diem redierit, alteri illa viro nubere impune possit.* Quòd decretum procedit, etiamsi constet, maritum adhuc in viuis esse: nec scortari vel mæchari. Habemus ergo aliam diuortij causam, præter adulterium; solam nimirum coniugis absentiam, nec est quod ambigas, id, quod vxori conceditur, concedi quoque marito, cuius vbiq; propemodum melior solet esse conditio.

Anti-